

Elhamarkodott intézkedés Miért zárták be a Szabadság Filmszínházat?

Lapunk legutóbbi, vasárnap számában közlemény adta tudtára a város lakosságának: „Hétifől a Szabadság moziban nem tartanak előadást”. Miért? Mi történt egyik napról a másikra?

Idén január 11-én felülvizsgálták a mozi elektromos berendezését. Az erről készült jegyzőkönyvben szerepel a Csongrád megyei Moziüzemi Vállalat elektromérnökének szakértői véleménye is, amely szerint a filmszínház elektromos vezetékeit 1925 óta nem újították fel. A villanyhálózatot bergmannsól nélkül fektették le, s a szigetelések azóta elavultak, porladnak. Tűveszélyt okoz a csupasz vezeték, s ez munkavédelmi szempontból is erősen kifogásolható.

Ezt a tényt ismerték már korábban is. A Csongrád megyei tanács művelődésügyi osztálya ezért utasította a Csongrád megyei Moziüzemi Vállalatot a Szabadság Filmszínház műszaki kiviteli tervének, illetve az ezzel kapcsolatos költségvetésnek elkészítésére. Kapacitás hiánya miatt erre 1964-ben nem volt lehetőség, s valószínű, nem lesz az idén sem. A mozi üzembiztonságáért azonban senki nem vállalja a felelősséget. Tehát be kell zárni — így döntöttek.

Valóban nincs más megoldás? — ezt mérlegelte korábban Csete György őrnagy, a II. fokú tűzrendészeti hatóság vezetője is. S ezért semleges szakértői véleményt kért a filmszínház elektromos berendezéséről. Ezt a Szegedi Elektromos és Vasipari Szolgáltató Ktsz-tól kapták meg.

Csányi István részlegvezető és Simon Pál műszaki vezető szerint a közvetlen és pánikot előidéző tűzveszélyt meg lehet szüntetni, de a javasolt felújítást emellett is feltétlenül el kell végezni. Ez a szakértői vélemény január 28-i. Ennek alapján hozott a II. tűzrendészeti hatóság és a Csongrád me-

gyei tanács művelődésügyi osztálya határozatot a Szabadság Filmszínház bezárásáig addig, amíg a szükséges munkákat el nem végzik az elektromos hálózatban.

Érthető, hogy az érdekelt szervek a szakértői véleményre és a tűzrendészeti hatóság határozatára építettek. Az elmúlt hét szombatján született az újabb szakértői vélemény, amelyet a Szakszervezetek Csongrád Megyei Tanácsa kért a DÁV-tól. Eszerint is feltétlenül indokolt és sürgős az átvezetés. Ez azonban a folyamat üzemeltetést nem zavarhatja. „Az MSZ 447-es szabvány szerint a berendezés tovább is üzemeltethető, az előzőekben vázolt feltételek teljesítése mellett” — állítja a DÁV véleménye.

Vajon ezek után születik-e egy újabb szakértői vélemény, amely az előző kettőnek ellentmond, avagy más megoldást javasol? Annyi bizonyos, hogy elhamarkodták a Szabadság Filmszínház bezárását.

Megkérdeztük a sorok írója is a Szegedi Elektromos és Vasipari Szolgáltató Ktsz vezetőjét, Csányi Istvánt, hogy az elektromos hálózatban elvégezhető-e a legsürgősebb munkák anélkül, hogy a mozi be kellene zárni. A válasz ez volt: igen. Ezt az ígért azonban nem tették hozzá szakértői véleményükhöz, amelyet a II. fokú tűzrendészeti hatóság kért tőlük.

Valahol tehát hübeleblázként cselekedtek, amikor elvetették, vagy meg sem ragadták annak lehetőségét, hogy a mozi elektromos berendezését, hálózatát anélkül is ki lehet javítani, fel lehet újítani, hogy a közönség előtt bezárják a kapukat.

Ezek a kapuk azonban még most is kinyithatók. Ezt várja az amúgyis nagyobb lehetőségeket igénylő szegedi mozilátogató közönség.

Lódi Ferenc

Árhullám a Tisza déli szakaszán

Amíg a Tisza a felső szakaszon apad, a déli szakaszon emelkedik a vízállás. A gyors áradás nagy gondot okozott az Alsótiszavidéki Vízügyi Igazgatóság védelmi területein. A tél elején ugyanis nagyarányú fakitermeléshez kezdtek, s az árterületnek mintegy 80 különböző szakaszán dolgoztak. Eddig a tervezett 19 000 köbméter fa 60 százalékát termelték ki, s több mint száz-ezer kéve rőzszt gyűjtöttek

össze. Az értékes, többnyire árvédelmi célokat szolgáló anyagokat az áradó folyó elsodrással fenyegeti. Ezért most minden erővel hozzáláttak a mentéshez. A munkákba bekapcsolódtak a környékbeli termelőszövetkezetek és állami gazdaságok is. A szentes-csongrádi tiszahíd mellett vasárnap éjszaka is dolgoztak a brigádok, hogy vízmentes partrésze vigyék a kitermelt anyagokat.

hosszánk, két kanál kristálycukorral itták, és pedig egyfel. Olivastam valahol, hogy veszélyben dupla rumot szoktak adni a matrózoknak. Ok is biztos azért kaptak dupla adagot, mert veszélyben voltak.

Még jóval vacsora előtt, délután is történt két érdekes eset. A pince utca felőli ablakában, ami azért volt nyitva, hogy levegőzzön, egyszer csak megjelent egy emberfej. Az ablakot rögtön kinyitották, ha nem lóttek kint, mert máskülönben mindig büdös volt. Még az ostrom elején megszámoltam: hetvenhatan laktunk lent összesen. Szóval megjelent egy fej az ablakban, s mondott valamit, amit nem értettem. Később tudtam meg, hogy egy német volt. Be akart jönni, hogy átöltözzön civibe. Csodálkoztam rajta, hogy nem engedték be, az meg nem is erőltette a dolgot. Rá nemsokkal egy magyar katona jött ugyanezzel. Rövid tanácskozás után levették a fejét, egyenruháját elásták az udvaron, neki pedig adtak egy rossz nadrágot meg kabátot. Bebújt a fasszinbe s többé nem is láttam. Lehet, hogy még akkor továbbállt.

Vacsora után lefeküdtünk, de ezen az éjszakán én sem nagyon aludtam. Olyan veszedekett ágyúzás kezdődött, hogy fele lehetett bolondulni. Míg ki nem virradt, nem volt tíz pernyi szünet sem. Senki nem mert kimenni a latriná-ra, amit az udvaron ástak és Pest felé nézett, tehát bombabiztos volt. Még reggel is inkább valahová a lépcsőházba mentek dolgozni végezni. Délelőtt viszont olyan nagy volt a csendesség, hogy az rémisztett meg mindenkit. Az egész óvóhely az oroszokat várta.

Fedő egyelőre nem jötték. Úgy kellett utánuk néznom Müllerrel és Baloghval. Kiálltunk a kapu alá és lestük őket. Időnként egy-egy géppisztoly-sorozat hallatszott a Kruspér utca felől, s onnan érkeztek meg később az orosz katonák is. Müller azt mondta, fél három van. Ő tudta a pontos időt, mert neki hagyta az apja a karórát, amikor deportálták. Az oroszok ügyet sem vetettek ránk, csak futottak és szorongatták a géppisztolyukat. Sosem gondoltam volna, hogy ilyen a valódi roham. Azután a Horthy Miklós út felől ráállt egy hatalmas tank az utcára. T. 34-es. Nem lőtt, pedig végigpörögte volna az aszfaltot a Budafoki útra.

Három narancs szerelmese

Prokofjev operájának magyarországi ősbemutatója

Kezdjük mi is azzal, amivel minden modern opera bemutatóját elemző kritika szinte kötelezően indul: elavult-e az opera? Ha az ember a Három narancs szerelmese-nek szegedi premierje, Prokofjev pompás, friss muzsikájának megismerése után próbál felelni erre a kérdésre, könnyű a válasz. Szó sem lehet semmiféle elavulásról, kifáradásról. Ez a zene maga a virágzás, az élet.

A helyzet azonban mégsem ilyen egyszerű. Mäskülönben nem érthető, hogy kiváló elmék egész sora miért foglalkozott — sokszor egészen szenvedélyesen és nagy indulatokkal — a műfaj hanyatlásának problémájával. S nemcsak muzsikusok, zenesztéták, hanem az operától olyan távoleső emberek is, mint például a világhírű amerikai író, William S. Royah, aki olyan „lányomnak mondom, de a menyem is értsen belőle” módon szökött erről, de azért egész világosan fejezte ki magát. „A háború olyan, mint az opera — írta. Csak az a furcsa, hogy még mindig van publikumuk.”

Valami baj van tehát az operával. S ezt nemcsak az elidezet és a többi hasonló gondolat bizonyítja, hanem maga a Három narancs szerelmese is. Prokofjev műve ugyanis egyáltalán nem olyan, mint a hagyományos operák, nem olyan, mint amit a közönség ebben a műfajban megszokott. Ha tetszik: egyszerű példa — közvetve — az opera elavulására és — közvetlenül — újjászületésére.

Helyesebben: nem is az opera elavulására. Erről ugyanis nincsen szó. Nem az opera, a műfaj fáradt el, hanyatlott le, hanem a romantika avult el az operában. De mivel ez a két teljesen különböző valami, opera és romantika a fejlődés folyamán összenőtt, egymáshoz tapadt, nem csoda, ha sokan a kettőt egynek látták. Hogy ez nem több egyszerű félreértésnél, arra nincs jobb példa, éppen a Három narancs szerelmésénél. Prokofjev gyökeresen leszámolt a romantikával, s műve azért mégis opera maradt, méghozzá a műfaj java termése. Ez a radikális romantika-ellenesség azonban egyszerre megszüntette a nézők válság-érzetét.

Zenétörténeti szempontból ebben van a Prokofjev-mű jelentősége. Mit csinált a zeneszerző? Olyan librettót választott, amely egészen más, mint a régi operák szövegkönyvei. Azokban hatalmas szenvedélyek lángolnak, pusztítanak, tilt derűs és fölüeny játékok látunk, szatírák és karikatúrát, grotesk, bizarr, szokatlan ötleteket, fanyar megoldásokat. A szövegkönyv alapja a commedia dell'arte egyik remekműve, Carlo Goz-

(Sifis felv.)

A Herceg (Varga Róbert), Ninetta (Berdál Valéria), a narancsba zárt hercegnő — kiszabadulása után

zi színjátéka. Maga a zeneszerző gyúrta át librettóvá, mi Szabó Miklós szellemes fordításából ismertük meg. Szó se róla, eléggé különös munka: előadásra szokatlan követelményeket támaszt.

A commedia dell'arte a többi között abban különbözik a mai színjátszástól, hogy a mozgásnak nagyobb szerepe volt benne, mint a szónak. Ez persze nem így van a Prokofjev operában, de azért a szó szoros értelmében színjátékos mű ez. Nemcsak éneklést kíván a szereplőtől, hanem igen intenzív, néhol már az akrobatika határát súroló eleven mozgást.

S a zene? A romantikus opera reprezentáns elemei, a nagyáriák teljesen hiányoznak belőle. A szereplők jellemzése viszont egyéni és karakterisztikus. A zenekar nemcsak egyszerűen kísérő, hanem lényeges és önálló zenei mondanivalót hordoz. A hangszerelés bravúr; Prokofjev ebben a művében is ragyogó színeket kever ki palettáján. S ami a legfontosabb, csak a romantika „ugrott” ebben az operában, a melódia maga nem, s ezért még a dallamkedvelőknek sincs okuk panaszra. Gondoljunk csak például a pompás Indulóra.

A világhírű mű szegedi előadása — általában tisztá, világos, pontos és szabatos produkció volt. Vaszly Viktor zenei vezetése stílusosan és árnyaltan szállaltatta meg Prokofjev muzsikáját. A zenekar sokszínűen beszélt, zengett, énekelt, pontosan a

partitúra előírásai szerint. Versényi Ida rendezése a mű játékosságát hangsúlyozta, és sok komédiás elemmel, lazízával, gaggel, mókával tűzdelté tele az előadást. Színpadképe mozgalmas és dekoratív. Legfeljebb csak azt kifogásolhatjuk, hogy a produkció két elemének, a régi-esnek és a modernnek az összevetése nem mindig harmonikus.

Jellegetes ebből a szempontból Székely László egyébként ötletes díszletének technikai szempontból kitűnő, de valójában stílustalan háttere. Formavilága, hangulata ultramodern; kis túlzással azt mondhatnánk, egy modern bérház homlokzatának távlati képére emlékeztet.

A szintén modern elemekből felépült balett viszont engedékenyebben simul az egész produkcióhoz, s ennek

azért is örülünk, mert a koreográfia alkotója, a színház tánckarának tagja, a fiatal Imre Zoltán, tudunkkal, először írt ilyen balett-betétet. Munkája jól sikerült része az előadásnak.

A közreműködő művészek közül mindenekelőtt azok tetszetek, akik az énekesi feladatokon felül a mű színjátékos elemeit is színvonalasan dolgozták ki. Ilyen szempontból két alakítás aratott vitathatatlan sikert: Sinkó György piszeorrú, gyerekes Királya és Szabó Miklós könnyed, eleven tréfacsinálója. Karakterisztikus, erőteljes alakítás mindkettő.

Természetesen nem minden szerep kíván ennyi mozgalmasságot. Fata Morganát és Celiót például maga a darab itéli „mozdulatlanságra”. Karikó Teréz és Gregor József alakítása azért mégis sikeres és kifejező, bár Celio hangban talán súlyosabb lehetett volna. Feltűnő volt viszont, hogy Varga Róbert, a Herceg alakítója, kitűnő énekesi teljesítményével szemben színészileg verszegény alakítást nyújtott. Nem hittük el, hogy olyan nagyon kívánja a narancsokat, hogy érték sóvárog és miattuk szenved. A Konyhalány hálás szerepét játszó Rissay Páltól is több és főképpen könnyedebb színészi játékot vártunk, bár zeneileg igazán figyelemreméltót nyújtott. Berdál Valériát soványka szerepe kárhóztatta tétlenségre.

E két véglet között a középtájon helyet foglaló szerepek alakítói közül Gyimesi Kálmán mókás kegyencét emeljük ki. Sikeres alakítást nyújtott Turján Vilma (Smedaldine), Littay Gyula (Florafello), Ivánka Irén (Clorisza), Horváth József (Leander), Kemény Kló (Ninetta) és Horváth Anna (Nicoletta) is.

A technikailag is igen nehéz feladatokat ellátó kórus színvonalas közreműködéséért Szalay Miklós karigazgatót illeti dicséret. A színpompás, tarka jelmezeket Keme-nes Fanny tervezte.

ÖKRÖS LÁSZLÓ

Fekete Péter ÚJ FILM

Úgy látszik, a csehszlovák filmek megszerették a cinema veritét. Egyre-másra készíttik rejtett-kamerás filmjeiket, s mind jobban elszájtják ennek a különös film-technikának újabb s szelektálni, s mondanivalójának szolgálatába állítani: Milos Forman, a Fekete Péter alkotója már sokkal céltudatosabban és határozottabban dolgozik. A téma egyébként — egy kamasz első lépései az életben — mindenképpen alkalmas az ilyen típusú feldolgozásra; a té-

ma mozidatok, a rejtett zavar leginkább így leshe-tők el. A kamerának Péter esetében különösen sok az ellesnívalója, mert a film ifjú hősének élete talán még a szokásosnál is több ellentmondással terhes. Egyfelől ott van sok újdonságával, ismeretlen titkaival a felnőtt világ, másrészt ezernyi szállal köti a kispolgári élet-szemléletet árasztó családi otthon. A film nem is akar többet: csupán kifejező és részleteiben gazdag látlelet adni ennek a lelket békélyező kettősségnek. A Fekete Péter egy hétköznapi témát hétköznapi eszközökkel dolgoz fel, az eredmény azonban ünnepleni való.

A. L.

A tavalyi baleseti számok figyelmeztetnek

A szegedi MÁV igazgatóság területén a múlt évben is voltak olyan jelenségek, amelyek károsan befolyásolták a terv teljesítését. A munkafegyelem, a balesetek, személyi sérülések alakulása nem a legkedvezőbb képet mutatja.

Tavaly 723 baleset történt az igazgatóság területén, 92-vel több, mint 1963-ban. A balesetekből eredő kár meghaladta a 2,5 millió forintot. Igaz, jelentősen növekedett a forgalom, ezzel azonban nem magyarázható a balesetek számának ilyen mértékű emelkedése. Az okok a megelőzés az oktatás elhanyagolásában, egyes vezetők magatartásában, az utasítások megszegésében keresendők.

Nagyon figyelmet érdemelnek a múlt évi árukárokról szóló számadatok is. Az országban tavaly több mint

12 millió forint ilyen kár jelentkezett a vasúton. Az igazgatóság területén dolgozók is hozzájárultak ehhez az elképesztően magas számhoz. 1963-ban 126-an, tavaly pedig 370-en fizettek rész-kármeg-térítést.

Szomorú képet mutat a tűzkarok alakulása is. Az igazgatóság területén 20 esetben volt tűz — ebből 13 esetben a mozdonyból kipattanó szikra miatt —, mely körül-belül 280 ezer forint kárt okozott. A munka- és egészségvédelmi utasítások szigorú betartására figyelmeztet a múlt év személyi sérüléseinek száma is, mert igen sok — 453 — fordult elő. Ezenkívül 5 csonkulásos és 7 halálos sérülés történt. Mindez összesen 13 ezer 474 kiesett munkanapot jelentett.